

MAGYAR MIKLÓS
AZ AKASZTÓFA ÁRNYÉKÁBAN ❖ FRANÇOIS VILLON

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2020

A SORBONNE DIÁKJA

Én Istenem! ha tanulok

Bolond ifjúságom korában...

Egyetemi éveit Villon a párizsi Latin negyedben található Sorbonne elődjének padjaiban töltötte. Az 1170-ben létrehozott legrégebbi francia felsőoktatási intézménynek, a Párizsi Egyetemnek egyik kollégiuma volt a Sorbonne, amely alapítójáról, Robert de Sorbon teológusról kapta a nevét. A tudós szegény családban született 1201-ben, Ardennes megye egyik kis településén, Sorbonban, amiről nevét is kapta. Egyházi tanulmányait Reimsben és Párizsban végezte. Kegyes életére először I. Róbert, Artois grófja figyelt fel, aztán a francia király is támogatni kezdte őt. 1251 körül Cambraiban, 1258-ban

Párizsban lett kanonok, majd a király, IX. Lajos személyes gyóntatójává választotta. 1253 körül kezdett tanítani, és 1257-ben megalapította a Maison de Sorbonne-t, ahol eredetileg húsz szegény sorsú diákot oktatott teológiára. Később a pápa támogatását is élvező intézmény vált a modern Párizsi Egyetem magjává. Robert de Sorbon 1258-tól az egyetem tanára és kancellárja lett, haláláig itt prédikált és tanított.

Robert de Sorbon.

A Párizsi Egyetem a tizenkettedik századi pezsgő iskolai élet hatására jött létre. Az addig létesített tanintézmények csoportokba szerveződtek a Montagne Sainte-Geneviève-en.

Hamarosan az egyetemi teológiai oktatás központjává lett a kollégium. Egy idő után már magát Párizs egyetemét is Sorbonne-ként emlegették. Eredetileg a Párizsi Egyetem is egyházi intézményként indult, a Notre-Dame székesegyház iskoláiból jött létre pápai támogatással. Diákjai dialektikai, csillagászati, nyelvi, retorikai és matematikai tanulmányokat folytathattak. Villon korában a Sorbonne sokat veszített már régi presztízséből, de még mindig fontos intézmény volt. Jogi szempontból csaknem teljes önállóságot élvezett. A diákok – főleg a franciák – a Szajna bal partján laktak, a mai Latin negyedben, a Sorbonne épülete körül. A tanulók gyakran kerültek összetűzésbe a hatóságokkal, mint például az 1453. évi lázadás idején.

A Sorbonne mindegyik fakultásának megvolt a maga hivatala, pecsétje, vezetője. Az *ars*

facultas, vagyis a bölcsészeti kar után következett a három felsőbb fakultás: a jogi, az orvosi és a teológiai.

Párizs és a Sorbonne 1550 körül.

Villon korában, amikor egy diák megtanult írni, elsajátította a latin nyelvtan alapjait, tizenkét évesen már a Párizsi Egyetemen tanulhatott a Művészeti Fakultáson.

Egy magiszter felügyelt tanulmányaira, akivel legtöbbször együtt laktak és étkeztek. A tanítványok és a magiszterek származásuk szerint különültek csoportokra. A tantermek berendezése nagyon egyszerű volt: pulpitus és egy szék a tanár részére. A diákok a földön ülve követték a tanár előadását. Az előadók a vizsgákra előírt könyveket magyarázták, és diktáltak a diákoknak, mert azoknak nem volt könyvük.

A magiszterek fiatalok voltak, hisz huszonegy éves korukban nyerték el fokozatukat. Jelentős társadalmi különbségek álltak fenn diák és diák között, így a fizetendő tandíj is e szerint változott. A legszegényebbek, hogy tanulhassanak, könyvet másoltak, utcát sepertek, összegyűjtötték a szemetet, tanáraik szolgálatába álltak. Villon nem szorult ilyen munkákra, hisz minden valószínűség szerint a Saint-Benoît-kolostorban lakott Guillaume de Villonnál.

François tizennégy éves, amikor nevelőapja beíratta az egyetemre, ahol két éven át latin nyelvtannal és logikával foglalkozik.

Tanár és tanítványok a tizenötödik században.

A két év elvégzése után a diákok érettségi vizsgát tettek, aminek alapja a nyelvtan és a logika tantárgy volt. Az érettségi nem okozott problémát a diákoknak. 1449-ben Villon elnyerte a Művészeti Fakultás első fokozatát, ami a mai érettségi bizonyítványnak felel meg. A minimális két sous tandíjat fizette. A második fokozat a licenciátus volt (*licencia docendi*). Ehhez a diákoknak legalább huszonegy éveseknek kellett lenniük. Száz leckét kaptak matematika, csillagászat, metafizika és erkölcsstan tárgyából. A feljegyzések szerint Villon 1452. május 4. és augusztus 26. között a tudós Jean de Conflans

magiszter felügyelete alatt tanult. 1452-ben, huszonegy évesen megkapta a második fokozatot, a művészetek magisztere címet. Az egyetem regisztere szerint Dominus Franciscus de Montcorbier néven egyházi személy lett, tonzúrát hordott, és papi öltözetet viselt. Megszerzett címe feljogosította további tanulmányok folytatására.

Villon korában az egyetem állam az államban, ezért számos kiváltságot élvez. „Polgári” felett csak az egyházi fennhatóság ítélkezhet. Állandó zavargások bénítják meg életét, amelyek az egyetem és a király, VII. Károly viszolyán alapulnak. Az egyetemisták gyakran kerülnek összetűzésbe a rendőrséggel. 1453 és 1454 között a professzorok beszüntetik a tanítást. Ekkor Villon sem folytatja tanulmányait. Félrevezető a *Nagy Testamentum*-ban írott vallomása:

*Én Istenem! ha tanulok
Bolond ifjúságom korában,
S a jó úton elindulok,
Most volna házam, puha ágyam,*

*De míg más ült az iskolában,
Kerültem én, komisz gyerek...
Míg ezt leírom: bánatában
Szívem majd hogy meg nem reped.*

A „ha tanulok” nem azt jelenti, hogy nem folytatott tanulmányokat, hanem azt, hogy nem szerezte meg a doktorátust, ami nemesi rangot adott volna neki, és ezzel korábban a legmagasabb társadalmi helyzetet érhetne volna el. Tehát nem arról van szó, hogy tanulatlan volt, hanem abbahagyta tanulmányait. Egyébként a Villon által megszerzett diplomát is csak nagyon kevés társa tudhatta magáénak.